

Ataların günahına razı olanlar da sorumlu olur mu?

Neden Kur'an, Peygamberleri Öldüren Ataların Suçunu Sonraki Nesillere Nispet Eder?

لَقَدْ سَمِعَ اللَّهُ قَوْلَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّ اللَّهَ فَقِيرٌ وَنَحْنُ أَغْنِيَاءُ؟ سَنَكْتُبُ
مَا قَالُوا وَقَتْلَهُمُ الْأَنْبِيَاءَ بِغَيْرِ حَقٍّ؟ وَنَقُولُ ذُوقُوا عَذَابَ الْحَرِّ؟ يَوْمَ ذَلِكَ
بِمَا قَدَّمْتُمْ أَيْدِيكُمْ وَأَنَّ اللَّهَ لَيْسَ بِظَلَّامٍ لِلْعَبِيدِ؟

Allah Teâlâ şöyle buyurur:

“Gerçekten ‘Allah fakirdir, biz zenginiz’ diyenlerin sözünü Allah işitmiştir. Onların söylediklerini ve peygamberleri haksız yere öldürmelerini yazacağız ve ‘Tadın o yakıcı azabı!’ diyeceğiz. Bu, ellerinizin öne sürdüğü şeylerin karşılığıdır. Şüphesiz Allah kullarına zulmedici değildir.”

(Â-i İmran, 181-182)

Soru; Hz. Peygamber zamanındaki Yahudiler peygamberleri öldürmemişti. Çünkü peygamberleri öldürenler **yüzyıllar önce yaşamıştı**. Öyleyse Kur'an neden bu öldürme fiilini onlara nispet etmektedir?

Cenâb-ı Hak, Yüce Zâtı'na karşı büyük cürümler işlemeyi âdet hâline getirmiş olan yahudilerin bu tür sözlerini, haksız yere peygamberlerini öldürmekle aynı seviyede tuttu ve onları şiddetli bir azâb ile tehdit etti.

Bu durum, Kur'an'daki şu üslûpla aynıdır: Muhatap olanlara, aslında atalarının yaptığı fiiller nispet edilir. Çünkü onlar o yolu benimsemiş, o anlayışı devam ettirmiştir.

Nitekim şöyle buyrulur:

وَإِذْ قَتَلْتُمْ نَفْسًا فَادَّارَأْتُمْ فِيهَا

“Hani birini öldürmüştünüz de onun hakkında birbirinizi suçlamıştınız...Bakara

Suresi 72. Ayet

وَإِذْ نَجَّيْنَاكُمْ مِنْ آلِ فِرْعَوْنَ

“Hani sizi Firavun hanedanından kurtarmıştık...” Bakara Suresi 49. Ayet

وَإِذْ فَرَقْنَا بِكُمْ الْبَحْرَ

“Hani sizin için denizi yarmıştık...”

Bakara Suresi 50. Ayet

Bu âyetlerde hitap edilenler, bu olayları bizzat yaşayanlar değildir; onların atalarıdır. Buna rağmen Kur’ân, bu fiilleri doğrudan onlara nispet eder. Çünkü onlar, atalarının yolunu benimsemiş, aynı zihniyeti taşımış ve o fiillere rıza göstermişlerdir.

Dolayısıyla âyetin manası şudur: Ataların fiilleri, o yolu sürdüren nesillerin hanesine de yazılır. Fahreddin Râzî hazretleri der ki;

Şunu bil ki, akli başında bir insanın **“Allah fakirdir, biz zenginiz”** demesi düşünülemez. Böyle bir söz, ya alay etmek (istihza) ya da karşı tarafı zor durumda bırakmak (ilzam) maksadıyla söylenir. Nitekim rivayetlerin büyük çoğunluğu, bu ifadenin özellikle Yahudilerden sadır olduğunu göstermektedir.

Rivayete göre Muhammed (s.a.s), Benî Kaynuka Yahudilerini İslâm’a davet eden bir mektubu Ebu Bekir ile gönderdi. Yahudilerden Fenhas, “Demek ki Allah fakir ki bizden borç istiyor” deyince **Hz. Ebu Bekir ona bir tokat atarak, “Eğer aramızda bir anlaşma olmasaydı, boynunu uçururdum” dedi** ve bu söz üzerine aralarında tartışma yaşandı. Fenhas daha sonra bu sözü inkâr etti. Bunun üzerine inen ayet, Hz. Ebû Bekir’i tasdik etti.

Başka bir rivayette ise, “Kim Allah’a güzel bir borç verirse...” (Bakara 245) ayeti inince Yahudiler alay ederek, “Muhammed’in Rabbi bizden borç istiyor; demek ki biz zenginiz, O fakir” dediler ve ayeti çarpıtarak yorumladılar.

Fahreddin Râzî’nin izahına göre bunun sebebi şudur:

Her ne kadar o dönemde yaşayan Yahudiler peygamberleri bizzat öldürmemiş olsalar da, **atalarının yaptığı bu fiili reddetmemiş, aksine ona razı olmuş ve onu savunmuşlardır.** Bir kötülüğe **razı olmak ve onu tasvip etmek**, o fiile ortak olmak

demektir.

Bunun güzel bir misali rivayetlerde şöyle anlatılır: Şa'bî'nin yanında bir adam Hz. Osman (r.a)'ın öldürülmesinden bahsedip: "Onun öldürülmesi yerindeydi." demiştir.

Bunun üzerine Şa'bî şöyle demiştir: **"Sen de onun kanına ortak oldun."** Sonra şu ayeti okumuştur:

قُلْ قَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِّنْ قَبْلِ؟ي بِالْبَيِّنَاتِ وَإِلَّا؟ي قُلْتُمْ فَلِمَ قَتَلْتُمُوهُمْ
إِنْ كُنْتُمْ صَادِقًا؟ي

"Benden önce size bazı peygamberler açık belgelerle ve sizin dediğiniz şeyle geldi. Eğer doğru insanlarsanız, ya onların için öldürdünüz?" (Âl-i İmran, 183)

Halbuki bu ayetin muhatapları ile peygamberleri öldürenler arasında **yaklaşık yedi yüz yıl** vardır. Buna rağmen Kur'ân, o öldürme fiilini onlara nispet etmiştir. Çünkü onlar **atalarının yaptıklarını tasvip etmişlerdir**. Bu hakikati ifade eden başka bir ayete bakalım.

Allah Teâlâ şöyle buyurur:

ضُرِبَتْ عَلَيْهِمُ الذَّلِيلَةُ أَيْنَ مَا تُقِفُوا إِلَّا بِحَبْلٍ مِّنَ اللَّهِ وَحَبْلٍ مِّنَ النَّاسِ
وَيَاءُوا بِغَضَبٍ مِّنَ اللَّهِ وَضُرِبَتْ عَلَيْهِمُ الْمَسْكَنَةُ ؟ ذَلِكَ بَانَهُمْ كَانُوا
يَكْفُرُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ وَيَقْتُلُونَ الْأَنْبِيَاءَ بِغَيْرِ حَقِّ ؟ ذَلِكَ بِمَا عَصَوْا
وَكَانُوا يَعْتَدُونَ

Onlar nerede bulunurlarsa bulunsunlar, üzerlerine alçaklık damgası vurulmuştur. Meğer ki Allah'ın ipine ve insanlar (müminler)ın ahbine sığınmış olsunlar. Onlar Allah'ın hışmına uğradılar ve üzerlerine de miskinlik damgası vuruldu. Bunun sebebi, onların Allah'ın âyetlerini inkâr etmiş olmaları ve haksız yere peygamberleri öldürmeleridir. Ayrıca isyan etmiş ve haddi de aşmışlardı. (Âl-i İmran, 112)

Bu ayette Allah Teâlâ, Yahudiler hakkında üç ağır cezayı zikretmektedir:

1. **Zillet (aşağılanma)**
2. **Gazab-ı İlahi**
3. **Meskenet (miskinlik ve zillet hali)**

Ve bu cezaların sebebi olarak üç büyük suç gösterilir:

- Allah'ın ayetlerini inkâr etmeleri
- Peygamberleri haksız yere öldürmeleri
- İsyan etmiş ve haddi aşmış olmaları

Peygamberleri Öldürenler Önceki Nesillerdi, Peki Sonrakiler Neden Sorumlu?

Peygamberleri öldürenler **Hz. Muhammed (s.a.v)'den asırlar önce yaşamış kişilerdi**. O hâlde neden Kur'ân bu fiili Hz. Peygamber zamanındaki Yahudilere nispet etmektedir?

Çünkü onlar atalarının yaptığı bu fiili **reddetmemiş, aksine tasvip etmiş ve razı olmuşlardır**. Bir kötülüğü işlemek ile **ona razı olmak arasında büyük bir fark yoktur**. Bu yüzden Kur'ân o fiili onların hepsine nispet etmiştir. Yani suç zinciri şöyle oluşmuştur:

- Atalar **peygamberleri öldürdü**
- Sonraki nesiller **bu fiili savundu ve razı oldu**

Böylece o çirkin fiil hem **ecdadın fiili**, hem de **torunların tasvibi** ile ortak bir suç hâline gelmiştir. Böylece Kur'ân bize şu büyük ölçüyü öğretir:

Bir zulmü bizzat yapmak kadar, onu savunmak ve ona razı olmak da insanı o zulme ortak eder.

Bu hakikat günümüz için de çok büyük bir ikazdır.

Çünkü insan bazen bir kötülüğü bizzat işlemez; fakat onu alkışlar, savunur veya yapanları haklı görür. İşte bu razı oluş, kalbi o günaha ortak eder.

Sosyal medyada birine iftira atıldığını veya haksız bir linç başlatıldığını düşünelim. Siz o yalanı uydurmadınız. Ama o kişiden nefret ettiğiniz için içten içe **“Oh olsun, hak etmişti, ellerine sağlık”** dediğiniz an, o linç güruhunun elindeki taşta ortak olursunuz. Nefis o an o fiili manen işlemiş sayılır.

Geçmişteki bir zalimi gizli bir hayranlıkla, “Adam ne güç sahibiymiş, nasıl da ezmiş” diye anmak; nefsin içindeki “güce tapma” meylinin bir itirafıdır. Bu alkış, nefsi o zalimin yanına, o ayetteki “Siz öldürdünüz” hitabının tam karşısına oturtur.

Nefis sadece **elinin ulaştığı** yerden değil, **kalbinin razı olduğu** her yerden mesuldür. “Ben yapmadım” savunması, “Ben razı oldum” gerçeğiyle çöker.

Bugün dünyada işlenen bir haksızlığa karşı kalbimiz nerede duruyor? Onay makamında mı, yoksa “Bu zulümdür” diyen itiraz makamında mı? Çünkü Kur’ân’ın nazarında; rıza, fiilin kendisidir.

Bu sebeple müminin yolu şudur: **Zulme razi olmamak, kötülüğü savunmamak ve hakkın tarafında durmak.** Çünkü kalp hangi tarafı savunursa, insan da sonunda o tarafın hükmüyle karşılaşır. Rabbimiz kalplerimizi zulme meyletmekten muhafaza etsin. Âmin.